

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 3 (1258) 20 СТУДЗЕНЯ 2016 г.

Уступаем у “Год культуры”

Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”
220034, г. Мінск, вул. Румянцава, 13, тэл. 284-85-11, разліковы рахунак
№ 3015741233011 у ЦБП №539 ААТ Белінвестбанк, г. Мінск, код 739

12 студзеня 2016 г. № 5

Прэм'ер-міністра
Рэспублікі Беларусь
А.У. Кабякову,
220010, г. Мінск,
вул. Савецкая, 11,
Дом Урада

Шаноўны Андрэй Уладзіміравіч!

ГА “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны” вітае Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 522, паводле якога 2016 год абвешчаны ў нашай краіне годам культуры.

Несумненна, што асноўным фундаментальным кампанентам культуры нашага народа з'яўляецца беларуская мова. У сувязі з гэтым мы прапануем уключыць у Рэспубліканскі план мерапрыемстваў у рамках Года культуры наступныя пункты.

1. Правесці 21 лютага (Міжнародны дзень роднай мовы) ва ўсіх установах адукацыі і культуры Агульнаадукацыйную беларускую дыктоўку на аснове тэкстаў класікаў беларускай літаратуры.

2. Вярнуць статус юрыдычнай асобы музею Максіма Багдановіча, закончыць рамонт і ўсталяванне новай экспазіцыі ў асноўным будынку, а таксама прывесці ў належны выгляд яго былы філіял, які размешчаны па вул. Рабкораўскай у г. Мінску.

3. Адрамантаваць помнік літары “Ў”, які ўжо даўно разбураецца ў Полацку, бо мясцовыя ўлады не маюць на гэта сродкаў.

4. Прыняць Пастанову Савета Міністраў “Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы ў галіне культуры, адукацыі і выдавецкай справе”.

З павагай,

старшыня ТБМ

Алег Трусаў.

Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”
220034, г. Мінск, вул. Румянцава, 13, тэл. 284-85-11, разліковы рахунак
№ 3015741233011 у Аддзяленні па Мінску і Мінскай вобласці №539 ААТ Белінвестбанка, г. Мінска, код 739

13 студзеня 2016 г. № 6

Б.У. Святлову,
Міністру культуры
Рэспублікі Беларусь,
пр. Пераможцаў, 11,
220004, г. Мінск

Шаноўны Барыс Уладзіміравіч!

ТБМ вітае абвешчэнне 2016 года годам культуры.

У сувязі з гэтым мы просім уключыць у Рэспубліканскі план мерапрыемстваў, звязаных з ажыццяўленнем Указа Прэзідэнта Беларусі № 522 на гэты год, устаноўку і адкрыццё мемарыяльных дошак у гонар славутых беларускіх рэстаўратораў-архітэктараў Валерыя Слючанкі і Сяргея Друшчыца на будынках, да аднаўлення якіх яны мелі непасрэднае дачыненне, (альбо ў іх інтэр'ерах) Полацкай Сафіі і Нясвіжскага замка (адпаведна).

Было б добра, каб у музейнай экспазіцыі гэтых адноўленых помнікаў гісторыі і культуры Беларусі былі размешчаны стэнды, прысвечаныя біяграфіям названых дзеячоў беларускай культуры.

З павагай,

старшыня ТБМ

А. Трусаў.

Праект

Парадак дня чарговай Рады ТБМ 24 студзеня 2016 г.

Рэгістрацыя сяброў Рады з 10.30 да 11.30.
Пачатак працы - 11.30.

1. Справаздача старшыні ТБМ аб дзейнасці арганізацыі за 2015 год.
2. Абмеркаванне і прыняцце плана дзейнасці ТБМ на 2016 год.
3. Аб удзеле сяброў ТБМ парламенцкіх выбарах 2016 года.
4. Аб стане помніка “Ў” у г. Полацку.
5. Рознае.

190 гадоў з дня нараджэння Рамуальда Траўгута

Рамуальд ТРАЎГУТ
(16 студзеня 1826, в. Шастакова, Берасцейскі павет, Гарадзенская губерня - 5 жніўня 1864, Варшава; псеўданім: *Кракоўскі*) - генерал, удзельнік паўстання 1863-64, адзін з яго кіраўнікоў.

Род Рамуальда паходзіць з Саксоніі, асеў у Рэчы Паспалітай у першай палове XVIII ст. Дзед Якуб Траўгут быў удзельнікам паўстання 1794 года, паплекнік Тадэвуша Касцюшкі. Бацькі Людвік і Алаіза з Блоцкіх трымалі маёнтак ў Шастакове. Найвялікшы ўплыў на сталенне Рамуальда аказала ягоная бабуля Юстына Блоцкая, якая выходзіла яго ў духу патрыятызму.

З 1836 па 1842 год вучыцца ў Свіслацкай гімназіі, якую закончвае са срэбным медалём. Спрабаваў паступіць ў пецябургскі інстытут інжынернай камунікацыі, але інстытут быў рэарганізаваны і Рамуальд не быў прыняты. Тады ён вырашае пайсці на службу ў расейскую армію.

Трагічныя гады для Рамуальда выпадаюць на 1859

і 1860 гады. За кароткі прамежак часу смерць забірае бабулю дачку, жонку і сына. Таксама памерлы ў лютым 1860-га дзед Віталь Шуйскі пакідае Рамуальду ў спадчыну невялікі маёнтак ў Востраве (зараз Астроўе), што ля Кобрына. Там Траўгут знаёміцца з Антанінай Касцюшкоўнай, дачкой Аляксандра (быў паплекнікам Тадэвуша Касцюшкі) і бярэ Антаніну сабе ў жонкі. У тым жа годзе ў званні падпалкоўніка звольніўся з войска на пенсію з правам нашэння мундзіра і жалаваннем 230 рублёў. Жыў у Востраве да самага паўстання.

Пасля пачатку паўстання, у красавіку 1863 г. сфармаваў ў ўзначаліў Кобрынскі паўстанцкі аддзел. У баях каля в. Горкі тройчы нанёс паражэнне расійскім карным часткам. У чэрвені 1863 з Берасцейскім аддзелам Я. Ваньковіча зрабіў рэйд па Піншчыне і Паўночнай Вальні, але аддзел Р. Траўгута панёс значныя страты, і ў ліпені 1863 з дапамогай Э. Ажэшкі Р. Траўгут таемна выехаў у Варшаву. Атрымаў чын генерала,

быў прадстаўніком паўстанцкіх уладаў за мяжой. У кастрычніку 1863 кіраўнік Нацыянальнага ўрада ў Варшаве і фактычна дыктатар паўстання. Шмат зрабіў дзеля пашырэння сацыяльнай базы паўстання, надання яму новага размаху, рэарганізацыі ўзброеных сіл інсургентаў. Арыштаваны 30 сакавіка 1864. Паводле прыговору ваеннага суда павешаны ў Варшаўскай цытадэлі.

У 1928 г. у мяст. Свіслач устаноўлены помнік Р. Траўгуту, адноўлены ў 1989 г.

Вікіпедыя.

80 гадоў з дня нараджэння Янкі Сіпакова

Янка (Іван Данілавіч) СІПАКОЎ (15 студзеня 1936, в. Зубрэвічы, Аршанскі раён Віцебскай вобл. - 10 сакавіка 2011, Менск) - беларускі пісьменнік, перакладчык.

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Падчас Вялікай Айчыннай вайны бацькоў за сувязь з партызанамі закатавалі фашысты. Вучыўся ў Зубрэвіцкай сярэдняй школе і адначасова працаваў паштальёнам. Пасля дзесяцігодкі некаторы час (1954-1955) быў літаратурным супрацоўнікам школьнай раённай газеты “Чырвоны бара-

цьбіт”. У 1960 скончыў аддзяленне журналістыкі БДУ. Працаваў у часопісе “Вожык” (1960-1973). З 1973 - загадчык аддзела мастацтва, крытыкі і бібліяграфіі, з 1989 - адказны сакратар часопіса “Малодосць”. З 1993 загадваў рэдакцыяй літаратуры, мовы, фальклору і этнаграфіі выдавецтва “Беларуская Энцыклапедыя”. З 1997 працаваў у часопісе “Беларусь”.

Член Саюза пісьменнікаў СССР з 1961. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1976) за кнігу паэзіі “Веча славянскіх балад”. Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь (1997).

Творчую дзейнасць Янка Сіпакоў пачаў як паэт. Свой першы верш надрукаваў у 1953 у аршанскай раённай газеце “Ленінскі прызыў”, а ў 1960 выйшаў яго першы паэтычны зборнік “Сонечны дождж”. Потым былі іншыя зборнікі: “Лірычны вырай” (1965), “Дзень” (1968), “З вясны ў лета” (1972). Лепшае з іх складала кнігу выбранай паэзіі “Вочы ў вочы” (1978). Аўтар кнігі паэзіі “Усміхніся мне”

(1984). Скіраванаасцю да трагедыйнага - землетрасення ў Арменіі і чарнобыльскай катастрофы - вызначаецца кніга паэм у прозе “Ахвярны двор” (1991).

Як празаік Янка Сіпакоў пачаў сваю творчасць з нарысаў “Акно, расчыненае ў зіму”, “Па зялёную маланку”, “Там, дзе Сібір”, “Даверлівая зямля”. У 1971 яны склалі асобную кнігу “Па зялёную маланку”. Пасля былі кнігі прозы “Крыло цішыні”, якая мела падзагаловак “Кніга вёскі” (1976), “Жанчына сярод мужчын” (1980), “Усе мы з хат” (1982), “Спадзяванне на радасць” (1983), “Пяць струн” (1984), “Сад лодзей” (1985), “Журба ў стылі рэтра” (1990). Склаў кнігу прытчаў “Тыя, што ідуць” (1993).

Янка Сіпакоў - таксама аўтар фантастычна-прыгодніцкай аповесці “Блуканне па іншасвеце” (1994), зборнікаў “Лысы юбілей” (1965), “Плюс на мінус” (1973), “Ланцугі для мух” (1980), “Пятніца ў суботу” (1988). Выйшлі Выбраныя творы ў 2 тамах (1985).

Вікіпедыя.

Справаздача

Гарадзенскай гарадской арганізацыі ТБМ імя Ф. Скарыны аб рабоце за 2015 год

1. Візіт сяброў Рады да старшыні Гарадзенскага аблвыканкама У. Краўцова па пытанні стварэння ў Гародні дзяржаўнага музея В. Быкава (8.01.). Пазней па гэтым пытанні наведваліся ў аблвыканкам і гарвыканкам, якая адпаведная перапіска.

2. Правядзенне алімпіяды школьнікаў па беларускай мове і літаратуры (15.01.).

3. Вечарына памяці гарадзенскага пісьменніка Ю. Гуменюка (16.01.).

4. Прэзентацыя кнігі У. Хільмановіча "Золата Беларусі" (8.02.).

5. Прэзентацыя кнігі С. Сяльверстай "Вершы, байкі, паэмы" (14.02.).

6. Юбілейная вечарына мастацтвазнаўца М. Загідулінай (19.02.).

7. Вечарына, прысвечаная выкладчыцкай і літаратурнай дзейнасці А. Петрушкевіч (28.02.).

8. Вечарына Максіма Багдановіча (20.03.).

9. Абмеркаванне аль-

манаха "Новы замак" (23.03.).

10. Вечарына да 175-годдзя з дня нараджэння Ф. Багушэвіча (24.03.).

11. Усебеларуская дыктоўка (25.03.).

12. Выступленні пісьменнікаў А. Хадановіча, П. Касцюкевіча, А. Клінава (7.04.).

13. Круглы стол да 95-годдзя з дня нараджэння А. Карпюка (14.04.).

14. Выступленні пісьменнікаў А.Ф. Брыля, Г. Янкуты (8.05.).

15. Прэзентацыя кнігі М. Петуховой і М. Копа пра развіццё харавых спеваў на Гарадзеншчыне (21.05.).

16. Прэзентацыя кнігі А. Петрушкевіч "Старонкі Гарадзеншчыны літаратурнай" (16.06.).

17. Выстава ілюстрацый да паэмы А. Міцкевіча "Пан Тадэвуш" гарадзенскіх мастакоў (26.07.).

18. Вечарына памяці гарадзенскага гісторыка і паэта Э. Мазько (29.08.).

19. Прэзентацыя аўды-

ёкнігі ўспамінаў Л. Геніюш (19.09.).

20. Выступленні гарадзенскіх маладых паэтаў (24.09.).

21. Вечарына да 85-годдзя з дня нараджэння У. Караткевіча (27.11.).

22. Вечарына "Уладзімір Караткевіч і хрысціянства" (29.11.).

23. Прэзентацыя 2-ой кнігі лістоў З. Верас (10.12.).

У красавіку і жніўні 2015-га сябры ТБМ выступалі ў школах горада на сходах бацькоў першакласнікаў. У выніку былі створаны ў гэтым навучальным годзе (як і раней) беларускія першыя класы ў 32-ой і 34-ай СШ. Арганізавалася падпіска на газету "Наша слова". Сабраны сяброўскія складкі за 2015 год.

*Старшыня Рады
Гарадзенскай гарадской
арганізацыі ТБМ
імя Ф. Скарыны
А. Пяткевіч.*

Аб рабоце Баранавіцкай арганізацыі ТБМ за 2015 год

2015 год для Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны ў Баранавічах быў даволі значным па падзеі.

Цягам году мы працягвалі дабраўпарадкаванне нашай сядзібы ў Русінах. Марудная праца пачынае прыносіць відавочныя вынікі. Другі паверх мае надзею стацца невялічкім музеем сялянскага і гарадскога побыту беларуса мінулага стагоддзя.

Сябры Таварыства апякуюцца тэрыторыяй каля "Крыжа ахвярам гвалту 1939-1953 гг.". На гэтым месцы мы садзім кветкі і ставім знічы 25 сакавіка і 29 кастрычніка.

Таксама каплічка на месцы Мілавідскай бітвы і камень на месцы Палонкаўскай застаюцца пад нашай апекай. У гэтым годзе нам прыйшло звяртацца ў міліцыю, таму што была пашкоджана таблічка з QR кодам каля каменя на месцы Палонкаўскай бітвы. Злодзея знайшлі і пакаралі. А яшчэ намаганні нашых мастакоў на камені з'явіліся барэльефы нашых славуных пераможцаў той бітвы: ваяводы Сцяпана Чарнецкага і гетмана Паўла Сапегі.

Вялікая праца была праведзена ў 2015 годзе па далейшым даследаванні месцаў пахаванняў Першай сусветнай вайны. Па выніках гэтай працы адбыліся Краязнаўчыя чытанні 19 верасня, на якія прыехала яшчэ больш даследчыкаў падзей тых часоў, чым у папярэднім годзе. Прысутныя адзначылі высокі ўзровень мерапрыемства. Гэтая праца будзе працягнута. Плануем стварэнне мапы пахаванняў Першай сусветнай вайны ў нашым краі. Таксама мы суправаджаем працу пошукавага батальёна, збіраем дакументы пра падзеі Першай сусветнай вайны на тэрыторыі Баранавічаў і бліжэйшых раёнаў.

На сядзібе Таварыства зладзілі прагляд нямога кіно "Кастусь Каліноўскі". Абмярканне стужкі з галоўным рэдактарам сайту "тузін гітоў" і музыкам С. Пукстам было надзвычай жывое і цікавае. Кіно нікога не пакідае абьякваем. Гісторыя беларускага сінемаграфіста мае даволі цікавыя і, нажал, схаваныя ад нас старонкі, якія чакаюць сваіх даследчыкаў.

У 2015 г. да нас завітаваў Уладзімір Арлоў з прэзентацыяй сваёй кнігі "Імёны Свабоды" ў новай рэдакцыі. Такія сустрэчы са спадаром Арловым сталі рэгулярнымі.

У верасні адбылася творчая сустрэча з доктарам гістарычных навук А. Краўцэвічам і прэзентацыя ягонай працы "Гісторыя ВКЛ". Кнігі спадара А. Краўцэвіча напісаны жывой мовай і даступныя нават самым маленькім аматарам беларускай гісторыі. Яны як жывая вада неабходныя ўсім

беларусам дзеля адчування сябе нашчадкамі вялікага народа. Цікавая размова была і пра беларускую гістарыяграфію.

Сябры Таварыства не засталіся ў баку ад выбарчай кампаніі 2015 года. Шмат хто з нас удзельнічаў у назіранні за выбарамі. Старшыня Таварыства Віктар Сырыца прымаў удзел у працы акружовай камісіі. Для яго гэта было складанае выпрабаванне. Сырыца - адзіны сябра камісіі, які не падпісаў выніковы пратакол па прычыне сур'ёзных парушэнняў. Ягоны апошні артыкул у мясцовай газеце "Інтэк-пресс" пасля гэтак званых выбараў яскрава паказвае сутнасць працэсу і механізм фальсіфікацыі. Мы можам толькі здагадацца, колькі душы Віктар паклаў, каб выкрыць гэтыя махлярствы, і вынік ягонай працы немагчыма пераацаніць, бо гэта рэальныя доказы, сведчанні, якія, я спадзяюся, хутка спатрэбяцца.

У снежні прайшла сустрэча з мовазнаўцам Вінцуком Вячоркам. Цікавая і нефармальная размова пра паходжанне назваў вуліц і ваколіц Баранавічаў.

Такім быў гэты год. Невымерная страта, якую мы ўсе панеслі ў 2015 годзе, бо сыход Віктара Сырыцы для нас усіх - асабістая трагедыя. Не пераказаць усіх словаў, як шмат ён значыў для кожнага з нас. Зараз мы павінны працягнуць ягоную працу.

Будзьма вартымі памяці Віктара Сырыцы.
*Анжэла Камбалава,
намесніца старшыні
Баранавіцкай
арганізацыі ГА "ТБМ
імя Ф. Скарыны".*

Алімпіяда па беларускай мове ў Гародні

У Гародні завяршылася шостая абласная алімпіяда па беларускай мове і літаратуры сярод школьнікаў. Прымалі ўдзел у змаганні прадстаўнікі школаў сямнаццаці раёнаў вобласці. Урачыстае ўзнагароджанне пераможцаў прайшло ў актавай зале электра-тэхнічнага каледжа. Атмасфера і арганізацыя мерапрыемства ўзнагароджання гарманічна адпавядала духу беларускага свята. У перапынках паміж выступоўцамі, на сцэне з'яўляліся дзіцячыя вакальны і танцавальныя калектывы.

Праводзілі алімпіяду разам з дзяржаўнымі ўстановамі і прадстаўнікі Таварыства беларускай мовы. Упраўленне адукацыі аблвыканкама, інстытут удасканалвання настаўнікаў, Гарадзенскі купалаўскі ўніверсітэт, Таварыства беларускай мовы праз сваіх прадстаўнікоў сказалі цёплыя словы на роднай мове са сцэны для ўсіх удзельнікаў.

Узроставы дыяпазон удзельнікаў ад 9-га па 11-ты клас.

Шасцёра пераможцаў атрымалі дыпламы за першае месца ў абласной алімпіядзе: **Марыя Шапялёвіч** з Гародні (СШ №31) - настаўніца Валян-

№5 (настаўніца Зоя Карповіч), **Ганна Гуляй** са Свіслацкай гімназіі №1 імя Кастуся Каліноўскага (настаўніца Інэса Семіяняк), **Марыя Каска** з Дзятлаўскай гімназіі №1 (настаўніца Аксана Ванчук), **Настасся Муліца** з Лідскай гімназіі №1 (настаўніца Галіна Велькашынская), **Лізавета Кажэцкая** з Радуньскай гімназіі Воранаўскага раёна (настаўніца Ірына Удаева), **Аліна Шчэмер** з сярэдняй школы №4 Наваградка (настаўніца Лілея Каратай).

Дыпломы за трэція месцы атрымалі 17 удзельнікаў алімпіяды: **Дар'я Радзіён** з Смагонскай гімназіі (настаўніца Людміла Радзіён), **Настасся Варановіч** з сярэдняй школы №8 Слоніма (настаўніца Інэса Якімец), **Кацярына Броўка** з сярэдняй школы №7 Смагоні (настаўніца Валянціна Вайнілка), **Валерыя Раманчук** з сярэдняй школы №12 Гародні (настаўніца Святлана Прышчэпнік), **Паліна Міхайлава** з сярэдняй школы №23 Гародні (настаўніца Святлана Максімовіч), **Ульяна Раўбель** з Лідскай гімназіі №1 (настаўніца Галіна Велькашынская), **Таццяна Вайгяніца** з Ашмянскай сярэдняй школы №2 (настаўніца Вольга Дваранская), **Вольга Рэйшэль** з Гудзевіцкай сярэдняй школы Марстоўскага раёна (настаўніца Ніна Славута), **Паліна Бубушка** з Гарадзенскай сярэдняй школы №23 (настаўніца Святлана Максімовіч), **Аляксандра Шарупская** з Гарадзенскай сярэдняй школы №38 (настаўніца Таццяна Канаплянка), **Аляксандра Быкава** з Лідскай гімназіі №1 (настаўніца Таццяна Бобніс), **Марыя Іванюк** з вучэбна-педагагічнага комплексу Дабравольскага дзіцячага саду-сярэдняй школы Свіслацкага раёна (настаўніца Зоя Урбановіч), **Дзяна Казімірчык** з Поразаўскай сярэдняй школы (настаўніца Марыя Белава), **Кацярына Кашко** з Бярозаўскай гімназіі №1 Лідскага раёна (настаўніца Лілея Козел), **Алеся Трацяк** з Гарадзенскай сярэдняй школы №31 (настаўніца Ала Сідаркевіч), **Вікторыя Крэнь** з навучальна-педагагічнага комплексу Юрацішкаўскіх ясяў-саду-сярэдняй школы (настаўніца Нона Сілюк), **Ганна Казак** з Бяняконскай сярэдняй школы Воранаўскага раёна (настаўніца Зінаіда Барысевіч).

Абсалютнай пераможцай стала дзевяцікласніца **Марыя Шапялёвіч**, якая атрымала сумарны бал 87,25.

Ці шмат гэта? Ці мала? На думку заўсёднякаў у алімпійскіх спаборніцтвах: поступу ў моўным майстэрстве за апошнія гады не назіраецца. Але і не змяншаецца роўне мастацкага валодання словам.

Сябры Таварыства беларускай мовы дапамаглі ў арганізацыі прызавага фонду для пераможцаў моўнага форуму. Разнастайная паліграфічная прадукцыя, энцыклапедыя "Этнакультурныя і прыродныя турыстычныя рэсурсы Гарадзеншчыны і Сува-льшчыны" атрымалі ўсе ўганараваныя дыпламамі і граматамі.

Апрача кніжак, сябры нашай грамадскай арганізацыі падаравалі ўдзельнікам камплекты летапашн газет "Наша слова".

Цяпер пераможцы ў вобласці рыхтавацца да апошняга этапу: нацыянальнай моўнай алімпіяды, якая сёлета пройдзе ў Полацку.

*Віталій Парфёнка,
радны гарадской
арганізацыі ТБМ у Гародні.*

За ўдзел у алімпіядзе

Талант песняра расквітнеў на Беларусі

75-годдзе з дня нараджэння кіраўніка ансамбля "Песняры" было адзначана 12 студзеня канцэртам ў Белдзяржфілармоніі.

Уладзімір Георгіевіч Мулявін нарадзіўся ў Свядлоўску ў 1941 годзе. Яго продкі мелі добрую адукацыю і трымалі крамы ў Сібіры, але былі раскулачаныя з прыходам савецкай улады. Бацька Уладзіміра Мулявіна быў простым рабочым на заводзе "Уралмаш", але ён добра граў на гітары. У 6 год Валодзя таксама захапіўся гітарай, навучыўся граць на балалайцы, асвоіў іншыя інструменты. З 14 год ён выступаў ля вогнішча, у пераходах, цяжніках і на вуліцах. Сябар параіў яму паступіць на працу ў аркестр, дзе ён мог някеска зарабіць. У 16 гадоў Уладзімір Мулявін пачаў працаваць у аркестры. Сапраўдным яго настаўнікам стаў музыкант і педагог Аляксандр Іванавіч Наўроцкі. Ён заўважыў талент Мулявіна і яго вялікую працаздольнасць, займаўся са сваім выхаванцам па шэсць-сем гадзін у дзень, у выніку чаго Валодзя паступіў у Свядлоўскую музычную вучэльню. Там ён стварыў групу, якая выконвала джаз. Праз некаторы час Уладзіміра і яго сяброў выключылі з вучэльні за захапленне "заходняй музыкой". Але выкладчыкі разумелі, што Уладзімір - незвычайна таленавіты хлопец, і яго аднавілі на занятках. Ён працаваў у Петраваўскаму і Арэнбург, а потым прыехаў у Менск, які стаў для ўральца адкрыццём.

У 1963 годзе Мулявін атрымаў запрашэнне ў Беларускае дзяржаўнае філармонію. Установа культуры выдзяліла яму, яго жонцы і дачцэ кватэру. У 60-тыя гады Уладзіміра пачала прыцягваць народная музыка. Ён збіраў рускі, украінскі, беларускі фальклор. У першых экспедыцыях на

Палессе ў 1962-65 гадах ён паглыбіўся ў беларускамоўны асяродак, вывучаў і запісваў песні з першакрыніц.

Калі Мулявін быў прызваны ў войска ў 1965 годзе, то ён стварыў там вакальны квартэт і прымаў удзел у заснаванні ансамбля Беларускай вайскавой акругі. У войску сабраўся першы склад "Песняроў", у які ўвайшлі Леанід Тышко, Уладзіслаў Місевич, Валеры Яшкін і Аляксандр Дзямешка. Яны служылі ў розных ротах, а рэпэціравалі ў ДOME афіцэраў.

У 1969 годзе сябры пад кіраўніцтвам Мулявіна стварылі ансамбль "Лявоны" пры Белдзяржфілармоніі. Але "лявоны" назвалі часцей жартульнікаў, скамарохаў, і тады, пагартаўшы кнігі, Аляксандр Дзямешка і Уладзіслаў Місевич знайшлі ў вершах Янкі Купалы больш адпаведнае слова "песняры". У 1970-тым годзе пад назвай "Песняры" яны атрымалі ІІ прэмію на ІV Усесаюзным конкурсе артыстаў эстрады. Яны вельмі ўразілі слухачоў песняй "Ты мне вяноў прынёсла" і прыцягнулі да сябе ўвагу. У 1971 годзе да гурта далучыўся Леанід Барткевіч.

"Песняры" абудзілі цікавасць да беларускага фальклору, ускалыхнулі ўсю краіну. Яны падарожнічалі па Беларусі, збіралі народныя спевы, мелодыі і матывы. Калі яны выходзілі на сцэну ў стылізаваных белых святках або расшытых вялікалітоўскіх кунтушах і пачыналі спяваць - гучна, многагалосна - залы заміралі. "Песняры" напісалі вялікую колькасць песень на вершы Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка, Пятруса Броўкі, Генадзя Бураўкіна, Анатоля Вялогіна.

"З першых мелодый "Песняроў" музыказнаўцы зразумелі, што творчы почырк Мулявіна адрозніваецца

незвычайным пацучём унутранай свабоды, адыходу ад стыльвых рамак і канонаў, - адзначае ў сваёй кнізе Леанід Барткевіч. - Дзякуючы шырэйшым музычным кругам, Мулявін выкарыстоўваў і арт-рок, і барока-рок, і прагрэсіў-рок, і джаз-рок для раскрыцця вобразаў і іншай песні. У "Песняроў" пекната была на першым месцы, яны былі прыхільнікамі класічнага ідэалу прыгажосці, свае песні спявалі добра пастаўленымі галасамі, не крычалі і не хрыпелі." Бо ў другой палове 70-тых на рок-сцэне ўжо ламаліся гітары і выканаўцы біліся ў прыпадках. А ў "Песняроў" былі "Вераніка" і "Магдаліна" на вершы М. Багдановіча, "Готыка святой Ганны" і "Аве Марыя" на словы М. Танка, "Александрына" на словы П. Броўкі. Яны выхоўвалі густ, адкрывалі прастор беларускага фальклору ўсяму свету і сталі культурным сімвалам краіны.

У 1976 годзе "Песняры" стварылі фальк-оперу па драматычнай паэме Янкі Купалы "Песня пра долю". У 1976 годзе ансамбль стаў першым савецкім гуртом, які праводзіў гастролі па ЗША. У тым жа годзе ансамбль выступіў на міжнародным конкурсе грамадзянскай музыкі MIDEM у Канах. Да ўдзелу ў ім дапускаліся калектывы, якія выпусцілі максімальную колькасць дыскаў у сваёй краіне. Гурт "Песняры" выпусціў каля 45 мільёнаў дыскаў у СССР.

У 1978 годзе "Песняры" аранжыравалі араторыю "Гусяр" па паэме Янкі Купалы "Курган" на музыку Ігара Лучанка. "Гусяр" стаў вядомым на Захадзе, дзякуючы прасоўванню альбома маскоўскай студыяй "Гукзапіс" "Boheme music". У 1973 годзе Уладзімір Мулявін атрымаў званне народнага артыста БССР, у 1980 годзе - тытул заслужанага дзеяча культуры Польшчы, а ў

1991 - званне народнага артыста СССР.

У 1980 музыкі склалі календарна-абрадавую праграму з 20 народных песень. У 1982 годзе калектывам Мулявіна была падтрыманая праграма да 100-годдзя Янкі Купалы "Я не паэта...". У 1991 годзе прагучала прэм'ера праграмы да 100-годдзя Максіма Багдановіча ў бібліятэцы ААН ў Нью-Ёрку. Усяго яны падрыхтавалі 12 вялікіх праграм і стварылі незлічоную колькасць папулярных песень.

Даследчыкі адзначаюць, што Уладзімір Мулявін быў не толькі выдатным аранжыроўшчыкам, граў на розных інструментах, але валодаў унікальным, чыстым і высокім тэнарарам. Пры падыходзе да аранжыроўкі ён распісваў вакальныя партыі, сыходзячы з характару і тэмбру галасоў удзельнікаў гурта. Ён імкнуўся, каб кожны вакаліст быў пазнавальны і непаўторны. "Музыказнаўцы ставілі пытанне: у якой манеры спяваў гурт - у народнай, эстраднай ці класічнай? Вакальная манера "Песняроў" ўяўляла сабой сінтэзу розных вакальных школ, акцэнтны скіроўваліся то ў бок акадэмічнага гучання, то джазавага, то народнага", - лічыць Леанід Барткевіч.

90-тыя гады сталі праблемнымі ў гісторыі "Песняроў". Музыкі існавалі ў дрэнных умовах, рэпэціравалі ў двух пакоях школы-інтэрната, на старых інструментах, перажывалі творчы крызіс. Апошні дыск з новымі песнямі быў

запісаны Уладзімірам Мулявіным у Галандыі ў 1994 годзе. У 1998 годзе ў калектыве адбыўся раскол. Уладзіслаў Місевич узначаліў гурт "Беларускія песняры", Уладзімір Мулявін запрасіў маладых музыкаў выступаць у складзе "Песняроў". Трыццацігоддзе гурта было адзначана закладкай імяной пліты-зоркі У. Мулявіна ў Алеі Гонару. У студзені 2001 года Уладзімір Мулявін быў узнагароджаны ордэнам Францыска Скарыны.

14 траўня 2002 года У. Мулявін патрапіў у аўтамабільную аварыю і атрымаў цяжкія траўмы. Артыст пайшоў з жыцця 26 студзеня 2003 года ва ўзросце 62 гадоў. Ён быў пахаваны на Усходніх могілках. У яго гонар быў перайменаваны бульвар, які прымае да будынка Белдзяржфілармоніі. У 2014 годзе ў Екацярынбургу (Свядлоўску) быў адкрыты помнік беларускаму песняру.

Да 75-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна падрыхтаваны да выдання перапрацаваны і дапоўнены вяртыянт кнігі "Нота лёсу". Аўтарам канцэпцыі і рэдактарам складальнікам кнігі з'яўляецца Людміла Крушынская. Змест новай кнігі быў значна перагледжаны. З'явіўся шэраг арыгінальных аргументаў, агульная колькасць фотаздымкаў набліжаецца да паўтысячы. Як і раней, кнігу суправаджаюць даведачныя матэрыялы. Гэта пералік дат жыцця і творчасці Уладзіміра Мулявіна спіс усіх музыкаў, якія ў розныя гады

выступалі ў складзе калектыву. Першае выданне "Ноты лёсу", наклад якой аб'ёмам 446 старонак складаў 3000 асобнікаў, хутка знікла з паліц кнігарняў. Кніга была падрыхтавана ў рамках ушанавання памяці Уладзіміра Мулявіна.

12 студзеня 2016 года ў Белдзяржфілармоніі адбыўся юбілейны канцэрт, прысвечаны 75-годдзю народнага артыста, які душой і сэрцам стаў сынам беларускай зямлі. Яго паслядоўнікі імкнуцца адкрываць новыя старонкі яго спадчыны і аддаваць даніну повагі песняру. На канцэрце выступілі сучасныя "Песняры" пад кіраўніцтвам мастацкага кіраўніка Вячаслава Шарапава, фальклорная група "Купалінка", вакальная група "Чысты голас", ансамбль "Камерата". На вечарыне прагучалі фрагменты з аўтарскіх праграм Уладзіміра Мулявіна "Я нясу вам дар", "Праз усю вайну", "Во весь голас". З успамінамі выступіла Святлана Пенкіна-Мулявіна, кіраўніца мемарыяльнага музея артыста ў філармоніі, дзе захоўваецца яго ноты, рэчы, гуказапісы, дыскі і сцэнічныя строі. Цёплыя словы сказаў пра свайго сябра яго паплечнік, заслужаны артыст рэспублікі Анатоль Кашапарэў.

Эла Дзвінская.

На здымках:

1. Гурт "Песняры" ў 70-тыя гады.
2. На юбілейнай вечарыне ў Белдзяржфілармоніі.
3. Спяваюць сучасныя "Песняры".

80 гадоў з дня нараджэння Васіля Сёмухі

Васіль Сяргеевіч СЁМУХА (18 студзеня 1936, х. Ясенец на тэрыторыі цяперашняга Пружанскага раёна, Берасцейская вобласць) - беларускі перакладчык з нямецкай, польскай, латышскай, лацінскай, іспанскай, нарвежскай, армянскай, украінскай і іншых моваў. За 14 гадоў напісаў беларускамоўны пераклад Бібліі, які выкарыстоўваецца ў набажэнствах розных беларускіх хрысціянскіх цэркваў.

Нарадзіўся ў сям'і лесніка. Бацька быў праваслаўным, маці - пратэстанткай. Мае брата Яўгена. У ліпені 1942 г. немцы арыштавалі бацькоў праз падазрэнне ў дапамозе партызанам і спалілі хутар. Пасля катаванняў іх расстралялі ва ўрочышчы Слабодка, дзе агулам нацысты забілі 5000 чалавек. Асірацелых братоў выхоўвала родная цётка з боку бацькі Ганна з вёскі Смалініца, дзе Васіль атрымаў хрышчэнне ў праваслаўнай царкве Святога Мікалая. Скончыў Пружанскую сярэднюю школу №2. Вучыўся на рамана-германскім аддзяленні філалагічнага факультэту Маскоўскага ўніверсітэта імя Ламаносава. Скончыў вучобу ў 1959 годзе. Студэнтам старэйшых курсаў часова пазбаўляўся інтэрнату за адмову сачыць за студэнтамі для КДБ.

Працаваў рэдактарам у беларускім дзяржаўным выдавецтве (1959-1964), інжынерам у сектары тэхніфармацыі СКБ-3 на Менскім трактарным заводзе (1964-1965), выкладчыкам нямецкай мовы ў школе (1966-1967), літсупрацоўнікам газеты "Літаратура і мастацтва" (1967-1972). Па сумяш-

чальніцтве выкладаў нямецкую мову ў БДУ (1966-1970). З 1972 году - рэдактар выдавецтва "Мастацкая літаратура".

У 1967 годзе напісаў запыт міністру замежных справаў Гурыновічу, спытаўшы, ці можа ён патрабаваць ад урада ФРГ кампенсацыі за страчаную маёмасць, каб выдаць пераклад "Фаўста". Пасля гэтага быў выключаны з Саюзу пісьменнікаў БССР з фармулёўкай: "...за зносіны з замежнымі пасольствамі і спробу выдаць "Фаўста" ў Мюнхене". Супраць выключэння галасавалі толькі Васіль Вітка, устрымаўся Васіль Быкаў, усе астатнія прагаласавалі за. Копію даведкі Сёмуху адмовіліся выдаць.

Сябар Саюза пісьменнікаў СССР з 1977 года, Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Звольнены з пасады рэдактара "Мастацкай літаратуры" пасля 1994 года. Выкладаў сусветную літаратуру ў Беларускай гуманітарнай ліцэі.

Хрышчоным бацькам ягонага дачкі быў Уладзімір

Караткевіч.

Упершыню апублікаваў пераклад у 1959 годзе.

Перакладаў з нямецкай творы Гётэ, Шылера, Гейнэ, Шаміса, Мюлера, Рукерта, Гофмана, Грымельсгаўзена, Ніцшэ, Брэхта, Дурэнмата, Гесэ, дэ Бройна, Томаса Мана, Рыльке, Зюскінда ды іншых аўтараў. З польскай перакладаў Міцкевіча, Славацкага, Крашэўскага, Норвіда, Тувіма, Сыракомлю, Гамбровіча і інш. З латышскай мовы - Яна Райніса, Чакса, Белшавіцу, Скуінша, Белса, Вацыеца ды іншых.

Рабіў пераклады тэкстаў для драматычных тэатраў і да музычных твораў. Супрацоўнічае з заслужаным артыстам Беларусі, кіраўніком "Беларускай капэлы" Віктарам Скарабагатавым. Пераклаў лібрэта да опер "Фаўст" Радзівіла, "Маргер" Горскага, "Страшны двор" Манюшкі.

Пераклаў на беларускую мову "Найвышэйшую песню Саламонаву" (1994), "Новы Запавет. Псалтыр" (1995), "Біблію" (2002).

Вікіпедыя.

26 студзеня (аўторак)

на сядзібе ТБМ (Румянцава, 13) адбудуцца чарговыя заняткі ў гістарычнай школе "Гісторыя ў падзеях і малюнках" з Алегам Трусавым.

Новы гістарычны цыкл - Беларусь у XX ст.

Пачатак 18.00.

Уваход вольны.

У Баранавічах адбыўся канцэрт Віктара Шалкевіча ў памяць Віктара Сырыцы

Вядомы беларускі спявак увечары 6 студзеня выступіў у Баранавічах.

Віктар Шалкевіч выканаў для прысутных некалькі сваіх старых і новых песень ды расказаў, што добра ведаў Віктара Сырыцу, які не так даўно

нечакана адышоў ад нас.

- Гэта быў вельмі вясёлы і прыстойны чалавек, я памятаю яго апранутага ў шляхецкі строй, з шабляй, падчас святкавання Мілавідскай біт-

вы, - расказаў бард. - Для мяне спадар Сырыца не памёр, як падаецца, і для кожнага з прысутных. Пакуль мы жывыя, жывая і памяць пра яго!

Руслан РАВЯКА.

МОЎНЫЯ ПРАВЫ І ІХ АБАРОНА

12 студзеня ў Лідскай бібліятэцы апрайшоў "круглы стол", арганізаваны бібліятэкай і рэдакцыяй газеты "Наша слова". На "круглым stole" быў прэзентаваны двухтомнік "Моўныя правы і іх абарона".

Двухтомнік быў выдадзены па выніках Міжнароднай канферэнцыі, праведзенай ТБМ у 2015 годзе, а таксама па выніках маніторынгу моўнай сітуацыі ў краіне, праведзенага падчас падрыхтоўкі да канферэнцыі.

Імпрэзу вяла галоўны бібліяграф бібліятэкі Галіна Курбыка. Удзел у імпрэзе браў рэдактар "Нашага слова" Станіслаў Суднік, які ўдзельнічаў у канферэнцыі і ў маніторынгу. С. Суднік - тэхнічны рэдактар двухтомніка.

У 1-м томе змешчаны даклад С. Судніка на канферэнцыі "Дзейнасць газеты "Наша слова" па абароне літвістчных правоў (у 2013 - 2014 гг.)". У 2-м томе змешчаны 6 артыкулаў С. Судніка, адзін з іх напісаны на матэрыялах, сабраных старшынём Лідскай арганізацыі ТБМ Лявонам Анацкам. Такім чынам Лідчына ў двухтомніку прадстаўлена грунтоўна.

Як тэхнічны рэдактар Станіслаў Суднік распавёў пра асаблівасці моўнай сітуацыі ў краіне, асаблівасці правядзення канферэнцыі і выдання матэрыялаў.

На самай справе ў працэсе да канферэнцыі была праведзена грандыёзная праца. Былі разасланы 560 лістоў ва

ўсе рай- і аблвыканкамы, ва ўсе міністэрствы і дзяржаўныя камітэты, ва ўсе ВНУ. Фактычна з усіх адрасоў былі атрыманы адказы рознага аб'ёму і зместу: ад адпсікі ў некалькі фраз да грунтоўнага аналізу на дзясяткі старонак. Усе адказы па сутнасці зведзены ў вялікія тэблыцы фармату А-3 і ўклеены ў 2-гі том.

Па выніках "круглага стала" 10 камплектаў двухтомніка былі перададзены бібліятэкам раёна. Цяпер чытачы і

даследчыкі моўнага пытання змогуць знаёміцца з выданнем як у Цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы, так і ва ўсіх гарадскіх філіялах. Рэдакцыя "Нашага слова" па-стараецца, каб кнігі трапілі і ў некаторыя сельскія бібліятэкі.

Будзем спадзявацца, што моўная сітуацыя ў нашай краіне будзе паляпшацца і наступны маніторынг правядуць ужо дзяржаўныя структуры.

Яраслаў Грынкевіч.

Грамадскае аб'яднанне "Беларускае добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры"

вул. Кальцова, 8 - 1 - 89, 220090, г. Мінск,
тэл. +375 29 111 73 32
Р. р. № 3015212710012 у філіяле МГД
ААТ Белінвестбанк г. Мінска, код 764,
УНП 100095020

Общественное объединение «Белорусское добровольное общество охраны памятников истории и культуры»

ул. Кольцова, 8 - 1 - 89, 220090, г. Мінск,
тэл. +375 29 111 73 32
Р. р. № 3015212710012 в филиале МГД
ОАО Белинвестбанк г. Минска, код 764,
УНП 100095020

Запрашэнне на ўдзел у трэнінгу

23 - 24 студзеня 2016 г. Беларускае добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры праводзіць трэнінг для журналістаў па пытаннях асвятчэння ў прэсе праблем аховы гістарычна-культурнай спадчыны.

Запрашаем да ўдзелу журналістаў, якія працуюць над вышэй азначанай тэматыкай для ўдзелу ў мерапрыемстве нашага грамадскага аб'яднання.

Аб удзеле ў мерапрыемстве просім паведаміць да 16.01.2016 г. па электронным адрасе: antonastapovicz1@gmail.com.

Старшыня РС ГА БДТАПГК
Член Рэспубліканскага грамадскага савета па справах культуры і мастацтва пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

А. Астаповіч.

